

Kokousmuistio

VN/26483/2023

23.05.2024

Parlamentaarinen työryhmä kehittämään eräitä äänestämiseen ja vaaleihin liittyviä käytäntöjä

Aika 06.05.2024 klo 13:00-15:00

Paikka Sali 9, Eteläesplanadi 4, Helsinki

Työryhmän jäsenet

- (X) puheenjohtaja, Kristiina Kokko, puoluesihteerit, Kansallinen Kokoomus r.p.
~~() Harri Vuorenpää, puoluesihteerit, Perussuomalaiset r.p.~~ sijaan Juhani Huopainen
(X) Pekka Tuuri, järjestöpäällikkö, Suomen Sosialidemokraattinen puolue r.p.
(X) Antti Siika-Aho, puoluesihteerit, Suomen Keskusta r.p.
~~() Anna Moring, puoluesihteerit, Vihreä liitto r.p.~~
(X) Anna Mäkipää, puoluesihteerit, Vasemmistoliitto r.p.,
~~() Fredrik Guseff, puoluesihteerit, Svenska folkpartiet i Finland r.p.~~ sijaan Joel Sundström
(X) Mikko Rekimies, puoluesihteerit, Suomen Kristillisdemokraatit r.p.
~~() Iina Ilmarinen, eduskuntaryhmän pääsihteerit, Liike Nyt r.p.~~

Pysyvät asiantuntijat

- ~~() Niklas Wilhelmsson, yksikön päällikkö, oikeusministeriö~~
(X) Mervi Kuittinen, hallitusneuvos, valtiovarainministeriö
~~() Kaarina Tuokko, erityisasiantuntija, sosiaali- ja terveysministeriö~~ sijaan Sanna Ahonen
(X) Niina Kilpelä, yliarkkitehti, ympäristöministeriö
(X) Juha Myllymäki, lakiasiainjohtaja, Suomen Kuntaliitto

Sihteerit

- (X) Oula-Antti Labba, oikeusministeriö
(X) Tuomas Rekola, oikeusministeriö

Postiosoite Postadress	Käyntiosoite Besöksadress	Puhelin Telefon	Faksi Fax	S-posti, internet E-post, internet
Oikeusministeriö PL 25 FI-00023 Valtioneuvosto Finland	Eteläesplanadi 10 00130 Helsinki Finland	0295 16001 Internat. +358 295 16001	09 160 67730 Internat. +358 9 160 67730	kirjaamo.om@gov.fi www.oikeusministerio.fi www.justitieministeriet.fi

(X) Marika Lumiharju, oikeusministeriö

1 Kokouksen avaus ja läsnäolijoiden toteaminen

Puheenjohtaja avasi kokouksen klo 13.02. Pidettiin esittäytymiskierros, jonka perusteella todettiin läsnäolijat.

2 Esityslistan hyväksyminen

Hyväksyttiin esityslista muutoksitta.

3 Edellisten kokousten muistioiden hyväksyminen

Hyväksyttiin edellisten kokousten muistiot.

4 Hallitusohjelmakirjaus koskien esteettömyyttä ja kuljetuspalveluja

Sihteeri Oula-Antti Labba esitteli päivitetyn taustamuistion (liite 1).

Sanna Ahonen kertoi, että vammaispalveluasetuksessa kuljetuspalvelu matkoihin on huomioitu kuuluvan yhteiskunnallinen osallistuminen. Hyvinvointialueita tulee ohjata, mikäli on havaittu niiden tulkitsevan lakia virheellisesti. Yksi mahdollisuus on vaalilakia päivittäessä kirjata kohdan perusteluosaan äänestämiseen liittyvien matkojen kuuluvan 18 yhdensuuntaiseen matkaan.

Sihteeri Oula-Antti Labba esitteli pykälämuotoiluonnoksen vaalilain 190 § pykälän 2 momentista.

Puheenjohtaja totesi, että kirjauksen mukaan oikeus käydä äänestämässä pitäisi toteutua jo nykyisellään. Tulee varmistaa, ettei synny tilanteita, jossa jokin muu matka uhkaa äänestysoikeuden tosiasiallista toteutumista. Ei tarvitse edellyttää määrärahoja, sillä kyseessä on täsmennys vallitsevaan tilanteeseen.

Työryhmä kannattaa edellä mainitun pykälämuotoiluonnoksen jatkotyöstämistä. Sovittiin, että asian valmistelua jatketaan puheena olevan pykälämuotoiluonnoksen pohjalta.

5 Vaalihäirintä

Sihteeri Oula-Antti Labba esitteli vaalihäirintää koskevan taustamuistion (liite 2).

Antti Siika-Aho totesi, että oikeusviranomaisten ja puolueiden välistä yhteydenpitoa tulisi lisätä. Lisäksi puolueet ja ministeriö voisivat kouluttaa jäseniään ja vaalityöntekijöitään nykyistä enemmän mahdollisten vaalihäirintä tilanteiden varalle. Poliisin kanssa voitaisiin myös kokoontua vaalien jälkeen ja keskustella siitä millaiset häirintätapaukset ovat korostuneet ja miten niitä voitaisiin ehkäistä.

Anna Mäkipään mukaan olisi hyödyllistä tarkastella millainen tilanne muualla Euroopassa on vaalihäirinnän suhteen ja miten muualla ongelmaan on puututtu. Vaalihäirintää on aiemmissa

vaaleissa kohdistunut erityisesti vähemmistöihin kuuluviin ehdokkasiin, minkä vuoksi on tärkeää pohtia toimenpiteitä heidän turvallisuutensa parantamiseksi ehdokkuuden aikana.

Juhani Huopainen totesi, että olisi tarpeellista kerätä tietoa vaalihäirinnästä ja kehittää alusta, johon häirinnästä voisi ilmoittaa. Lainsäädännölliset toimenpiteet tai jonkinlainen juristipalvelu sen sijaan voisi olla haastava ratkaisu.

Pekka Tuuri huomautti poliisin olevan ensisijainen taho, jolle tulee ilmoittaa häirinnästä. Vaalihäirinnästä kannattaa matalalla kynnyksellä ilmoittaa poliisille. Poliisi on selvittänyt erityisesti vakavammat tapaukset aiemmin tehokkaasti.

Mikko Rekimies totesi, että puolueilla on hyvin erilaiset resurssit koulutusten järjestämiseen, minkä vuoksi oikeusministeriön järjestämät koulutukset ovat tärkeitä. Juristipalvelun harkitsemiseksi on tarpeellista ensin selvittää, millainen koko prosessi olisi käytännössä. Riskinä on, että luodaan ylimääräinen byrokraattinen välivaihe.

Puheenjohtaja ehdotti, että esimerkiksi ennen vaaleja oikeusministeriö järjestäisi tapaamisen kyberturvallisuuden asiantuntijoiden, oikeusministeriön ja puolueiden kesken laajemmista kyberuhkista ja tietoturvasta keskustelemista varten. Sihteeri Tuomas Rekola välittää viestin vaaliturvallisuuden yhteistyöryhmälle.

Puheenjohtaja toivoi ensi kokoukseen sihteeristöltä esittelyä mahdollisista kansainvälisesti hyväksi todetuista toimintamenettelyistä vaalihäirinnän torjumiseksi. Keskustelua vaalihäirinnästä jatketaan ensi kokouksessa.

6 Vaalimainostelineet

Sihteeri Oula-Antti Labba esitteli taustamuistion vaalimainostelineistä (liite 3).

Kouvolan kaupunginhallitus päätti 03.04.2024 § 51, että kaupunki ei aseta vaalimainostelineitä europarlamenttivaaleissa 2024.

Kuultiin Kouvolan kaupunginlakimiestä Päivi Sandåsia. Sandås kertoi, että asia on käsitelty ensin keskusvaalilautakunnassa ja sen jälkeen kaupunginhallituksessa. Päätökseen on vaikuttanut vaalimainonnan siirtyminen sosiaaliseen mediaan, aiemmissa europarlamenttivaaleissa havaittu hankaluus vaalimainostelineiden saannissa sekä telineisiin liittyvät ylläpito- ja hankintakustannukset.

Pekka Tuuri kysyi miten taloudelliset syyt ovat vaikuttaneet päätökseen ja onko niistä käyty keskustelua. Sandås kertoi, että myös taloudelliset syyt ovat olleet keskustelussa. Telineistä on tullut kustannuksia kaupungille vaalikohtaisesti arviolta 3000-4000 euroa. Palvelu kilpailutetaan ja ostetaan yksityiseltä taholta.

Joel Sundström kysyi, onko Kouvolan kaupunki päättänyt muulla, korvaavalla tavalla, tuoda vaaleja esille kaupungissa. Sandås kertoi, että ei ole, mutta kaupunki on sosiaalisessa mediassa kannustanut kuntalaisia äänestämään kaikissa vaaleissa ja vaalimainoksia näkyvä kaupungissa ehdokkaiden ja puolueiden kiinnittämänä.

Mikko Rekimies huomautti, että päätös heikentää ehdokkaiden ja puolueiden tasa-arvoista asemaa, mikäli esillä on vain puolueiden ja ehdokkaiden kiinnittämät vaalijulisteet. Huolena on, että jos kunnat päättävät vähentää mainostelineiden pystyttämistä, kaupalliset toimijat nostavat seurauksena palveluidensa hintoja. Helsingissä toimivan Staran palvelu on todettu hyväksi ja palvelun hinta ei ole noussut vuosien mittaan. Kyseisen palvelun toimintatavoista voisi kertoa

hyvänä esimerkkinä myös muille kaupungeille. Työryhmän tulisi miettiä tahdotaanko vaalimainostelineiden pystyttämistä säännellä vai hyväksytäänkö mahdollisuus, että niiden pystyttäminen kunnissa jatkossa vähenee.

Juha Myllymäen mukaan kunnat voivat vaalikohtaisesti päättää vähennetäänkö vai lisätäänkö telineiden määrää. Kunnille tulee mahdollisesti varata rahoitus tai mahdollisuus periä maksu telineiden pystyttämisestä, mikäli telineistä säädetään lakisääteisesti. Sääntelyn sijaan hän ehdotti, että suositusta nostetaan esille kunnille aiempaa enemmän. Suomen Kuntaliitto voi omalta osaltaan nostaa suositusta esiin kunnille.

Mikko Rekimies kysyi, valvotaanko suosituksen toteuttamista ja huomauttaako Suomen Kuntaliitto, mikäli huomataan, ettei suositusta kunnassa noudateta. Juha Myllymäki kertoi, ettei toteutumista valvota tai siihen puututa Kuntaliiton puolelta, koska asia on luonteeltaan suositus.

Työryhmä kävi keskustelua ja toi esille näkökulmia vaalimainostelineiden vähentämiseen liittyen. Esille nousi huoli siitä, että telineiden vähentyminen joissain paikkakunnissa asettaa äänestäjät epätasa-arvoiseen asemaan riippuen siitä, missä kunnassa he asuvat. Todettiin, että vaalitelineillä on symbolinen arvo ja ne ovat tärkeässä asemassa vaalien esille tuomisessa. Telineiden vähentäminen voi johtaa siihen, että eri vaalien näkyvyys vaihtelee kuntalaisille. Tärkeää on tarjota mahdollisuus nähdä vaalimainokset myös niille, jotka eivät käytä sosiaalista mediaa.

Seuraavaan kokoukseen sihteeristö tuo työryhmälle mahdollisia etenemisehdotuksia niin sääntelyn kuin muiden keinojen osalta sekä selvittää, tulisiko kunnille korvata kustannuksia, mikäli sääntelyihin päädyttäisiin. Työryhmä jatkaa asian käsittelyä seuraavassa kokouksessa.

7 Muut asiat

Sihteerit Oula-Antti Labba esitti, että työryhmä ottaa työsuunnitelmaansa uusia käsiteltäviä asioita. Näitä ovat vaalirahoituksen (valtionavustus) osalta lain kirjausten mahdollinen selkeyttäminen ja aluevaalien ruotsinkielisen nimen mahdollinen muuttaminen.

Työryhmä päätti ottaa edellä mainitut asiat työsuunnitelmaansa.

Sihteerit Tuomas Rekola toi työryhmälle tiedoksi europarlamenttivaaleihin liittyviä käytännösääntöjä.

8 Seuraavan kokouksen ajankohdasta sopiminen ja kokouksen päättäminen

Sihteerit ja puheenjohtaja katsovat sopivan ajan seuraavalle kokoukselle. Puheenjohtaja päätti kokouksen klo 15.00.

JAKELU Työryhmän puheenjohtaja, jäsenet, pysyvät asiantuntijat